

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

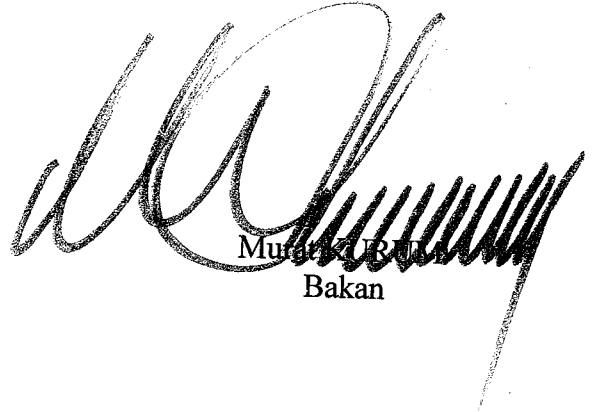
Sayı :30824082-610-11629850
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

29 Ocak 2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat TURHAN
Bakan

EK:

-Dosya (1 Takım)

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
SAYIN M. SATUK BUĞRA KAVUNCU'NUN
TBMM 7/13123 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI

7/13123
GK 167

SORULAR

Geçtiğimiz yıllarda İstanbul'da görülen ve gündemi de oldukça meşgul eden müsilaj probleminin İstanbul'da tekrar yaşandığı anlaşılmaktadır. Deniz kirliliği, havaların ısınması gibi nedenlerle ortaya çıkan müsilaj deniz hayatını olumsuz etkilerken. Balıkların ölmesine sebep olmakta, insan sağlığına da etki etmektedir.

Bu bağlamda;

1-Özellikle İstanbul Boğazı'nda ve Marmara'da sıklıkla görülen müsilajla ilgili bir çalışmanız bulunmakta mıdır?

2-Müsilajın denizlere ve çevreye yönelik etkilerine dair bir çalışmanız söz konusu mudur?

3-Müsilajın nedenlerine dair kapsamlı önlemler söz konusu mudur?

4-Müsilajın önlenmesi konusunda ilgili kurumlarla ve yerel yönetimlerle iş birliği söz konusu olacak mıdır?

CEVAP

Artan deniz suyu sıcaklıkları ve özellikle insan kaynaklı baskıların (evsel ve sanayi kaynaklı atıklar, arıtım seviyelerindeki yetersizlikler, aşırı balıkçılık vs.) müsilaj oluşumunu tetiklediği ve su kalitesinde ve ekolojik bozulmalara (Dip sularında oksijen tükenmesi, balık, deniz omurgasızları ve bitkileri gibi canlıların toplu ölümleri gibi) yol açabileceği öngörülmektedir. Oluşan bu jelimsi malzeme ayrıca çevresindeki canlı ve cansız karbon kaynaklarını da içine hapsederek deniz yüzeyinde, su kolonunda ve dibinde geniş alanları kaplayarak görsel, maddi ve ekolojik hasara yol açmaktadır.

Marmara Denizinde 2021 yılında yaşanan müsilajın sebeplerinin ve sonuçlarının anlaşılıp, kalıcı çözümler üretilmesi ve Marmara Denizi Havzası'nın sürdürülebilir ekosistem özelliklerinin korunabilmesi için politika ve stratejilerin belirlenmesi ve uygulanmasına ilişkin olarak Marmara Denizi Eylem Planı (MDEP) ve Marmara Denizi Bütünleşik Stratejik Planı hazırlanmıştır. Müsilajla mücadele kapsamında eylemler ve faaliyetler tanımlanmış olup çalışmalar ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyon içerisinde yürütülmektedir.

Bakanlığımızca gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde müsilajın oluşumundaki en önemli sebeplerden birinin atık suların ileri düzeyde arıtılmadan Marmara Denizi Havzası'na deşarj edilmesi olduğu tespit edilmiş olup noktasal kaynaklı kirliliğin önlenmesi amacıyla 22.06.2021 tarihli ve 2021/13 sayılı Bakanlığımız Genelgesi ile, Marmara Denizi Havzasına deşarjı olan tüm evsel ve endüstriyel atık su kaynakları için deşarj standartlarında % 20-50 oranında kısıtlamalar yapılmış ve Genelge ile getirilen kısıtlamalara uyum için ilgili atık su altyapı yönetimlerince hazırlanan iş termin planları Bakanlığımıza sunulmuştur. Ayrıca, Çevre Kanunu Geçici 16 ncı maddesi ile Marmara Denizi Havzasında bulunan büyükşehir, il ve ilçe belediyelerine 3 yıl içinde ileri atıksu arıtma tesislerini kurma zorunluluğu getirilmiştir.

Marmara Denzinde Müsilaj sorununun çözümüne yönelik olarak, Bakanlığımızca yürütülen çalışmalar aşağıda detaylı olarak açıklanmaktadır.

- Marmara Denzinde noktasal, yayılı ve deniz içi faaliyetlerden kaynaklı kirliliğin önlenmesi amacıyla, Bakanlığımız koordinasyonunda niversiteler ve ilgili kurum ve kuruluşların katılımı ile 22 Maddeden oluşan Marmara Denizi Eylem Planı hazırlanmış ve 06.06.2021 tarihinde kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Eylem Planı, Marmara Denzinin koruma alanı ilan edilmesi, müsilajın bilimsel temelli yöntemlerle tamamen temizlenmesi, atıksuların ileri biyolojik arıtım yapılmaksızın Marmara Denizi'ne deşarj edilmemesi, atıksu deşarj standartlarında kısıtlamaya gidilmesi, arıtılmış atıksuların mümkün olan her yerde yeniden kullanımının arttırılması, Marmara Denizi'ne gemilerin atıksularının boşaltılmasının önlenmesi, tersanelerde temiz üretim tekniklerinin yaygınlaştırılması, alıcı ortama deşarj yapan atıksu arıtma tesislerinin 7/24 online izlenmesi, Bölgesel Atık Yönetimi Eylem Planı ve Deniz pleri Eylem Planının hazırlanması, iyi tarım ve organik tarım uygulamaları ile basınçlı ve damlama sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması, zeytin karasuyu ve peynir altısuyu kaynaklı kirliliğin nlenmesi, Marmara Denizi'ndeki tüm hayalet ağların temizlenmesi, soğutma suları ve termal tesislerden oluşan sıcak suların Marmara Denzine etkilerinin azaltılması hususlarını içermektedir.

- Müsilajın giderilmesine yönelik çalışmaların ilgili kurumlarca bir bütünlük içerisinde etkin ve koordineli bir şekilde yürütülmesinin temin edilmesi, MDEP çerçevesinde öngörülen işlerin belirtilen srelerde tamamlanabilmesi amacıyla 2021/10 sayılı Marmara Denizi Eylem Planı Koordinasyon Kurulu Kurulmasına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile 2021/12 sayılı Marmara Denizi Eylem Planı'nın Uygulanmasına İlişkin Bakanlığımız Genelgesi yayınlanmıştır. Süreç içerisinde ilki 15 Haziran 2021 tarihinde olmak üzere 14 Temmuz 2021, 22 Ekim 2021 ve 27 Haziran 2024 olmak üzere dört adet Koordinasyon Kurulu toplantısı gerçekleştirilmiştir.
- Bilim ve Teknik Kurulu 23 Haziran 2021 tarihinde Marmara Denizi Eylem Planı Koordinasyon Kurulu çalışmalarına bilimsel tavsiyelerde bulunmak ve ilgili bilimsel çalışmaları yapmak amacıyla kurulmuş olup, Bilim ve Teknik Kurulu'nca İhtiyaçlar ve çözüm nerileri Raporu hazırlanmıştır.
- Marmara Denizi'nde gözlemlenen müsilajın kalıcı olarak giderilerek Marmara Denizi Havzası'nı iyi çevresel duruma ulaştırmak için politika ve stratejileri belirlemek ve uygulamak amacıyla Bakanlığımız koordinasyonunda hazırlanan **Marmara Denizi Bütünleşik Stratejik Planı (2021-2024)**, 22 Ekim 2021 tarihinde gerçekleştirilen Marmara Denizi Eylem Planı Koordinasyon Kurulu 3. toplantısında kurul üyelerinin onayıyla yrrlge girmiştir.

Söz konusu Stratejik Plan 9 adet stratejik amaç, 18 adet stratejik hedef, 43 adet ana faaliyet ve 134 adet alt faaliyetten oluşmakta olup, Stratejik planda ilgili kurum ve kuruluşlarca yürütülmekte olan faaliyetlere ilişkin gelişmeler Bakanlığımızca 6 aylık periyotlarla takip edilmektedir.

- 2021/13 sayılı Bakanlığımız Genelgesi ile Marmara Denizi Havzasına deşarjı olan tüm evsel ve endüstriyel atıksu kaynakları için deşarj standartlarında % 20-50 oranında kısıtlamalar yapılmış ve 1000 m³/gün ve üzeri kapasiteli mevcut kentsel atık su arıtma tesislerinin ileri biyolojik arıtmaya dönüştürülmesi zorunlu hale getirilmiş olup, ilgili atıksu altyapı yönetimlerine yapacakları yatırımlar için 3 ay ile 3 yıl arasında değışen geğış süreleri verilmiştir.

Bu doğrultuda, Genelge kapsamında havzadaki evsel ve endüstriyel atıksu altyapı yönetimleri 2021/13 sayılı Genelge’de getirilen kısıtlamalara uyum sağlamak için yapacakları atıksu altyapı yatırımlarına ilişkin iş termin planlarını Bakanlığımıza sunmuştur.

- Ayrıca, Çevre Kanunu Ek-16 ıncı maddesi kapsamında Boğazlar ve Susurluk Havzası dâhil Marmara Denizi Hidrolojik Havzasında ve bu Havza’da yer alan illerden İstanbul, Bursa ve Kocaeli illerinin tamamında ileri atıksu arıtma tesisi olmayan belediyeler için, 6 ay içerisinde iş termin planlarının Bakanlığa sunulması ve 3 yıl sonunda da ileri atıksu arıtma tesislerinin kurulup işletmeye alınması zorunluluğı getirilmiştir. Bu kapsamda yapılacak iş ve işlemler ile ilgili ilerlemeler tarafımızca titizlikle takip edilmektedir.
- 04.11.2021 tarih 4758 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile Marmara Denizi ve Adalar Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmiştir. Özel çevre koruma bölgesi ilanı ile birlikte alanda biyolojik çeşitlilik açısından çok yönlü ve kapsamlı bilimsel çalışmalar yürütülerek, bölgede kirliliğe karşı etkin tedbirlerin alınabilmesi, mevcut faaliyetlerin koruma ve kullanma dengesi içerisinde yeniden düzenlenebilmesi, sonuç olarak alanın sürdürülebilir ve bütüncül bir anlayış ile yönetilebilmesi sağlanmıştır.
- Denizlerde Bütünleşik Kirlilik İzleme Programı (DEN-İZ) ve Marmara Denizi Bütünleşik Modelleme Sistemi MARMOD FAZ II Projesi çalışmaları kapsamında Marmara Denizi’nde izleme nokta sayısını 150 istasyona çıkarılmıştır.
- Marmara Denizi Bütünleşik Modelleme Sistemi (MARMOD) FAZ II Projesi (2021-2023) ile üç boyutlu bir model geliştirilerek Marmara Denizi Dijital İkizi’nin altyapısı oluşturulmuştur.
- Alıcı ortama deşarj yapan, 1000 m³/gün ve üzerinde kapasiteye sahip atıksu arıtma tesisleri online izlenmeye başlanmıştır.
- 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanuna EK MADDE 3 ilave edilmesi ile atıksu arıtma tesislerinin inşaa ve/veya işletmesinin kamu özel sektör işbirliği modelleri ile gerçekleştirilebilmesi amacıyla ülkemizdeki belediyeler için alternatif bir finans modeli oluşturulmuştur. Düzenlemeye ait alt mevzuat hazırlık çalışmaları devam etmektedir.
- Marmara Denizi’nin korunmasına yönelik olarak; gemi inşaa ile bakım ve onarım hizmeti veren tesislerden kaynaklı olarak deniz ve kıyı alanları başta olmak üzere hava, su ve toprak gibi diğeer alıcı ortamlarda oluşabilecek çevre kirliliğini en aza indirilmesine yönelik temiz üretim tekniklerinin uygulanmasını sağlamak amacıyla “Tersane, Tekne İmal ve Çekerek Yerlerinin Çevresel Yönetimi Hakkında Yönetmelik” yayımlanmıştır.

- Marmara Denizi'ne kıyısı olan 7 ilde Bölgesel Atık Yönetimi Eylem Planı ve Deniz Çöpleri Eylem Planı hazırlanmıştır. Plan kapsamında deniz ve kıyı alanlarda kara kökenli ve denizel faaliyetlerden kaynaklanabilecek deniz çöplerinin mevcut durumu, azaltılması ve kaynağında önlenmesine yönelik tedbir ve faaliyetler ile planlanan çalışmalar ortaya konulmuştur.
- 7 Haziran 2024 tarihinde düzenlenen, Marmara Denizi Eylem Planı Koordinasyon Kurulunun 4. Toplantısında alınan karar doğrultusunda; "Atıksu arıtma tesislerinin ileri biyolojik atıksu arıtma tesislerine dönüşümü ile ilgili yer tahsisi, imar planı, finans vb. sorunların giderilmesine yönelik ilki 1 ay içerisinde İstanbul'da olmak üzere Marmara denizi havzasında yer alan tüm illerde en kısa sürede sonuç toplantılarının gerçekleştirilmesi, toplantıların sonuçlarına göre çalışmaların Bakanlığımızla koordinasyon içerisinde yürütülmesi" kararı doğrultusunda İstanbul İli Koordinasyon Toplantısı 14 Ağustos 2024 tarihinde Bakanlığımızda gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, 23 Aralık 2024 tarihinde Marmara Denizi Havzasında yer alan Bursa, Kocaeli, Balıkesir, Tekirdağ, Çanakkale, Yalova İlleri Koordinasyon Toplantısı Bakanlığımızda gerçekleştirilmiştir. Marmara Denizi'nde kirliliğin önlenmesi amacıyla, ilgili kurumlar ve yerel yönetimlerle koordinasyon ve iş birliği içerisinde çalışmalarımız yürütülmektedir.